OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE

Lainvalmisteluosasto
Lsn Jari Salila

5.6.2017

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VESILAINSÄÄDÄNNÖN KÄYTTÖOIKEUS-SÄÄNTELYN UUDISTAMISEKSI (HE 262/2016 VP)

Ympäristövaliokunta on varannut oikeusministeriölle tilaisuuden antaa vastineen valiokunnalle toimitetuista lausunnoista koskien otsikossa mainittua hallituksen esityksestä. Lausunnon ovat antaneet eduskunnan talousvaliokunta, perustuslakivaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta, ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Energiateollisuus ry, Suomen Kuntaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Oikeusministeriö, käytyään lausunnot lävitse yhdessä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön kanssa, esittää seuraavaa.

Ympäristöministeriöllä ei ole ollut huomauttamista esitykseen.

Maa- ja metsätalousministeriö on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota ehdotuksen 2 luvun 13 a §:ään, joka sisältää esimerkinomaisen luettelon yleisen tarpeen vaatimista hankkeista. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan pykälän 2 kohdan (yleisen virkistyskäytön tai luonnonsuojelun edistäminen) muotoilu antaa tässä yhteydessä liian rajaavan ja siten virheellisen käsityksen vesivarojen eri käyttötarkoitusten edistämisen ja yhteensovittamisen tarpeista yleisen edun kannalta. Tämä käsitys korostuu mainittaessa yleinen virkistyskäyttö rinnan luonnonsuojelun edistämisen kanssa. Toisaalta pykälän esimerkkiluettelossa ei mainita yleisen tarpeen näkökulmasta merkittäviä vesien ja vesiympäristön hyvää tilaa edistäviä hankkeita. Maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt harkittavaksi 2 luvun 13 a §:n 2 kohdan tarkistamista siten, että siinä mainittaisiin yleisen virkistyskäytön sijasta nimenomaisesti vesien ja vesiympäristön käytön ja hyvän tilan edistämiseen tähtäävät hankkeet.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriö toteaa maa- ja metsätalousministeriön ehdotuksen olevan tältä osin samansisältöinen kuin Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto. Yksittäisen tavoitteen mainitsematta jättäminen luettelossa ei merkitse lainsäätäjän kannanottoa hankkeen yhteiskunnalliseen merkitykseen. Toisaalta luettelossa mainitseminen ei myöskään merkitse kannanottoa siihen, että kaikki mainittua tarkoitusta edistävät hankkeet olisivat aina katsottavissa yleisen tarpeen vaatimiksi. Ehdotukseen ei sisälly asiallista vajetta, koska mainitun lainkohdan 4 kohdan (muu kuin 1-3 kohdassa tarkoitettu vastaava merkittävä yleinen etu) kattaa myös lausunnoissa mainitut vesien ja vesiympäristön käytön ja hyvän tilan edistämiseen tähtäävät hankkeet. Oikeusministeriön käsityksen mukaan aihetta säännösehdotusten tarkistamiseen ei tältä osin ole.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan päätynyt katsomaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lausuntonsa sivulla 3 vesilain sääntelytavan, joka perustuu laajasti joustaville oikeusnormeille, jättävän laajan liikkumavaran tapauskohtaiselle harkinnalle. Perustuslakivaliokunnan mukaan tämänkaltainen liikkumavara korostaa perustuslain 15 §:stä johtuvien vaatimusten huomioon ottamista säännösten soveltamisessa. Oikeusministeriöllä ei ole tähän huomauttamista.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (s. 5) kiinnittänyt huomiota käyttöoikeuden perustamisen edellytysharkintaan. Perustuslakivaliokunta esittää vesilain 2 luvun 13 §:n 3 momentin 2 kohtaa tarkistettavaksi vastaamaan lainkohdan perusteluita. Oikeusministeriö pitää huomautusta asianmukaisena ja esittää mainitun lainkohdan tarkistamista kuulumaan seuraavasti (muutos kursivoitu):

> 13 §. Käyttöoikeus toisen alueeseen tai rakennukseen.
> …
> Käyttöoikeutta ei kuitenkaan voida myöntää, jos:
> 1) oikeus kohdistuu vähäistä laajempaan alueeseen ja siitä aiheutuu huomattavaa haittaa alueen omistajan mahdollisuudelle käyttää oikeuden kohteena olevaa aluetta hyväkseen; tai
> 2) *oikeus kohdistuu vähäiseen alueeseen estäen* alueen omistajaa käyttämästä oikeuden kohteena olevaa aluetta hyväkseen ja tästä aiheutuu huomattavaa haittaa alueen omistajan muun alueen tai omaisuuden käyttämiselle.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siirtymäsäännöksen 4 momenttiin, joka koskee pysyvän käyttöoikeuden myöntämistä vesivoimaan tilanteessa, jossa toiminnanharjoittajalle on myönnetty lupa voimalaitoksen rakentamiseen, mutta hakijan määräajan voimassaollut oikeus vesivoiman käyttämiseen päättyy. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kyseisenkaltaisessa tilanteessa, jossa hakijalla on aikaisemmin ollut oikeus käyttää vesivoimaan, käyttöoikeuden perustamista ei ole rinnastettava valtiosääntöoikeudelliseen pakkolunastukseen. Arvioinnissa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, mikä merkitys käyttöoikeuden perustamiselle on vesivoimahankkeen ja vesistöolosuhteiden pysyttämiseen. Oikeusministeriö toteaa, että säännös jättää lupaviranomaiselle harkinnanvaraa oikeuden myöntämisen suhteen.

Talousvaliokunta kiinnittää omassa lausunnossaan huomiota vesistönalituksia koskevan sääntelyn keventämistä tarkoittaviin säännösehdotuksiin. Talousvaliokunta katsoo, että ilmoituksenvaraisten hankkeiden piirin laajentamista tulisi arvioida nyt ehdotettujen säännösten toiminnasta saatujen kokemusten perusteella. Oikeusministeriöllä ei ole tähän huomauttamista. Ilmoitusmenettelyn käyttöalan laajentamisen kannalta on kuitenkin olennaista se, voidaanko hankkeen edellyttämä käyttöoikeus järjestää muulla tavoin kuin viranomaisen tapauskohtaisella harkinnalla ja mitkä ovat hankkeen vaikutukset. Ilmoitusmenettelyn piiriin tässä vaiheessa esitetyt hankkeet ovat laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan selkeäpiirteisiä. Muille vesialueille sijoitettavat johdot muodostavat vaikutuksiltaan ja käyttöoikeustarpeeltaan huomattavasti vaihtelevamman joukon hankkeita. Näiden osalta tapauskohtaiselle ohjaukselle eli lupaharkinnalle olisi todennäköisesti huomattavasti usemmin tarvetta kuin nyt esitettyjen hankkeiden osalta.

Talousvaliokunta pitää lausunnossaan hallituksen esityksessä esitettyä, ilmoituksen käsittelyn 30 vuorokauden määräaikaa riittävänä. Oikeusministeriö toteaa ELY-keskuksen esittäneen lausunnossaan sellaisia näkökohtia hankkeiden luonteesta, hankkeen luvanvaraisuuteen vaikuttavista tiedoista ja viranomaisen käytössä olevista resursseista, joita ei ole ollut käytettävissä esityksen valmisteluvaiheessa. Kun otetaan huomioon hankkeiden luonne ja se että kyse on pääasiallisesti hankkeista, joiden suunnittelu ja luvitus järjestetään tyypillisesti hyvissä ajoin ennen hankkeen toteuttamista, oikeusministeriö esittää sääntelyä tarkistettavaksi jäljempänä kuvatulla tavalla.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on esittänyt hallituksen esitystä täydennettäväksi siten, että tilusjärjestelyn suorittamista koskeva vesilain 17 luvun 11 §:n 2 momentti kumottaisiin. Esitys ei poistaisi velvollisuutta tilusjärjestelyn suorittamiseen, vaan tilusjärjestely tulisi suorittaa kiinteistönmuodostamislaissa ja vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Lisäys selkeyttäisi lainsäädäntöä ja purkaisi tarpeetonta sääntelyä. Oikeusministeriö kannattaa ehdotettua täydennystä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on esittänyt vesilain 2 luvun 12 §:n 1 kohdan tarkistamista siten, että säännös nimenomaisesti sallisi vähäisen rakennelman sijoittamisen myös maa-alueella. Käytännössä tilanne on usein se, että vesistöön sijoittuva rakennelma ulottuu vähäiseltä osin myös maa-alueelle, minkä vuoksi ehdotus poistaisi tämän jännitteen. Oikeusministeriö toteaa, että oikeuskäytännössä (KHO:2014:124) on katsottu nykyisen vesilain 2 luvun 13 §:n 2 momentin 1 kohdan sääntelyn kattavan myös vähäiset maa-alueelle ulottuvat rakenteet. Säännösten muuttaminen ei näin ollen olisi välttämätöntä, mutta epäselvyyksien välttämiseksi oikeusministeriö pitää aiheellisena tarkistaa sääntelyä aluehallintoviraston lausunnossa todetulla tavalla. Mainittu lainkohta tulisi tarkistaa kuulumaan seuraavasti (muutos kursivoitu):

> 12 §.Vähäinen käyttöoikeus toisen alueeseen. Jos 3 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät, hakijalle voidaan myöntää oikeus:
> 1) tehdä vähäinen rakennelma *vesistöön maa-alueelle ulottuvine rakenteineen* tai sijoittaa laite tai johto vesistöön toiselle kuuluvalle tai yhteiselle alueelle vesistöä huomattavasti muuttamatta;

2) tilapäisesti nostaa vettä toiselle kuuluvalle alueelle;
3) suorittaa toisen alueella perkaustyötä;
4) vähäisessä määrin oikaista tai leventää uomaa toisen alueella;
5) sijoittaa poistettavaa maata toisen maa- tai vesialueelle, ei kuitenkaan erityiseen käyttöön otetulle alueelle.

Aluehallintovirasto on esittänyt ehdotetun vesilain 2 luvun 13 §:n 2 momentin 2 kohdan tarkistamista siten, että hallintaedellytyksen katsotaan täyttyvän myös tilanteessa, jossa hakijana toimivan vesioikeudellisen yhteisön jäsenet yhdessä hallitsevat omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella vähintään puolta tarvittavasta alueesta. Aluehallintoviraston mukaan vastaava lisäys tulisi tehdä myös vesilain 6 luvun 5 §:n 2 momentin toiseen virkkeeseen. Voimassaolevat ja hallituksen esitykseen sisältyvät säännökset on kirjoitettu silmälläpitäen tilannetta jossa lupaa hakevat *tulevan* vesioikeudellisen yhteisön jäsenet yhdessä. Jos hakijana on jo perustettu vesioikeudellinen yhteisö, joka siis on itsenäinen oikeushenkilö, ei tällä tarkasti ottaen ole lain edellyttämää hallintaoikeutta eikä lupaa näin ollen tulisi myöntää. Käytännössä tällaisessa tilanteessa vesioikeudellisen yhteisön hallintaoikeus on konstruoitu tulkinnallisesti. Ehdotetut muutokset poistaisivat tällä hetkellä säännöksiin sisältyvän epäjohdonmukaisuuden.

Oikeusministeriön käsityksen mukaan lausunnossa kuvattu ongelma liittyy keskivedenkorkeuden nostamishankkeisiin. Kyse on tilanteesta, jossa hankkeesta vastaavaksi ryhtyvä vesioikeudellinen yhteisö on perustettu ennen vesilain mukaisen lupahakemuksen jättämistä eivätkä yhteisön jäsenet ole luovuttaneet yhteisölle hankkeen toteuttamisen edellyttämää käyttöoikeutta. Oikeusministeriö pitää hankalana yleistä sääntelyä, jossa yhteisöllä olisi välittömästi lain nojalla käyttöoikeus niihin jäsentensä omistamiin alueisiin, joita vesitaloushankkeen toteuttaminen edellyttää – mahdollisesti riippumatta siitä mitä asiasta liittymisen yhteydessä on sovittu. Oikeusministeriö pitää oikeustilan selventämistä aiheellisena, mutta sääntelyn sääntelyn soveltamisala tulisi rajata mainittuihin tilanteisiin.

Vielä aluehallintovirasto esittää vesilain 6 luvun 6 §:stä poistettavaksi viittausta 2 luvun 12 §:ään tarpeettomana. Oikeusministeriö toteaa, että veden nostamisessa pysyvästi toisen alueelle on kyse joko vesilain 2 luvun 13 tai 13 a §:ssä tarkoitetusta tilanteesta, minkä vuoksi aluehallintoviraston huomautus on aiheellinen ja viittaus tarpeeton. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen oikeusministeriö esittää 6 luvun 6 §:n tarkistamista kuulumaan seuraavasti (poisto korotettu yliviivauksin ja lisäys kursivoinnein):

> Käyttöoikeuden myöntämisestä veden alle jäävään toisen alueeseen säädetään 2 luvun ~~12,~~ 13 ja 13 a §:ssä. *Jos hakijana on hyödynsaajien perustama vesioikeudellinen yhteisö, 2 luvun 13 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen edellytyksen täyttymistä arvioitaessa otetaan huomioon myös yhteisön jäsenille kuuluvat alueet.*

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on esittänyt valtaväylän alituksesta ilmoittamisen ajankohtaa varhaistettavaksi 30 vuorokaudesta 60 vuorokauteen. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mukaan ilmoittajalla ei ole käytössään yhtä seikkaperäistä tietoa alueen luontoarvoista,

minkä vuoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella tulee olla riittävä aika ilmoituksen tarkastamiseen. Vastaavanpituinen aika on myös ojituksesta tehtävissä ilmoituksissa.

Oikeusministeriö toteaa, että ilmoituksen käsittelylle säädettävä aika tulee määrittää pääasiallisesti ilmoituksessa tarkoitetun toiminnan luonteen mukaisesti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esittämää 60 vuorokauden aikaa on pidettävä ympäristölainsäädännössä pitkähkönä. Vertailun vuoksi on todettava, että ympäristönsuojelulain (527/2014) 12 luvun mukaisessa ilmoitusmenettelyssä ilmoitus on tehtävä 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 127 §:n mukainen ilmoitus rakennuksen purkamisesta on tehtävä kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle 30 päivää ennen työhön ryhtymistä. Kunta voi maankäyttö- ja rakennuslain 129 §:n mukaan rakennusjärjestyksessä määrätä, että merkitykseltään ja vaikutukseltaan vähäiseen rakentamiseen tai muuhun toimenpiteeseen voidaan ryhtyä 14 päivän kuluttua asiaa koskevan ilmoituksen toimittamisesta rakennusvalvontaviranomaiselle.

Valtaväylän alitusta koskevan ilmoituksen tarkastaminen saattaa edellyttää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa kuvattuja toimenpiteitä, joiden suorittamiseen on varattava riittävä aika. Ilmoitusmenettelyn toimivuuden kannalta on tärkeää, että asia saadaan asianmukaisesti menettelyssä käsiteltyä eikä tarvetta jälkivalvonnalle tällä perusteella aiheutuisi. Valtaväylän alitusta koskevissa hankkeissa on kyse tyypillisesti joko sähkökaapeleiden tai vesi- ja viemärilinjojen vetämisesti joen alitse. Näiden hankkeiden lupa-asiat hoidetaan tyypillisesti hyvissä ajoin ennen hankkeeseen ryhtymistä. Tämänkaltaisissa hankkeissa, joita koskeviin päätöksiin liittyy hyvin harvoin tarvetta muutoksenhakuun, ilmoituksen käsittelyajan pidentämistä voidaan pitää hyväksyttävänä ratkaisuna. Edellä mainituilla perusteilla oikeusministeriö pitää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muutosesitystä aiheellisena.

Kuntaliitto esittää lausunnossaan, että 2 luvun 5 a §:ssä tarkoitetusta toimenpiteestä tulisi ilmoittaa myös vesialueen omistajan lisäksi myös sellaisille toimijoille, joille on aiemmin myönnetty käyttöoikeus kyseiseen alueeseen. Oikeusministeriö toteaa, että lainkohdassa tarkoitetulla toimenpiteellä ei voida kajota kolmannelle myönnetyn vesitalousluvan tai käyttöoikeuden sisältöön. Muiden kuin omistajien oikeusturva on tarkoitus järjestää ilmoitusmenettelyssä siten, että ilmoitusmenettelystä annettavassa valtioneuvoston asetuksessa edellytetään hakijaa selvittämään paitsi kohdealueen ympäristöarvot, myös siihen ennestään kohdistuvat oikeudet ja käyttömuodot. Valvontaviranomainen voi hakemusta tarkastaessaan arvioida, voiko ilmoituksessa tarkoitetulla toiminnalla olla vaikutuksia muiden oikeudenhaltijoiden oikeusasemaan ja tarvittaessa kehottaa hakijaa hakemaan lupaa hankkeelle. Esitys ei oikeusministeriön käsityksen mukaan anna aihetta säännösten tarkistamiseen.

Energiateollisuus ry kiinnittää lausunnossaan huomiota yleisen tarpeen arviointia koskeviin perusteluihin. Energiateollisuus katsoo, että hankkeen yhteiskunnallinen hyväksyttävyys tulee ratkaista lupaharkinnassa. Erisuuntaisia yhteiskunnallisia intressejä ei olisi sen vuoksi enää tarpeen punnita keskenään käyttöoikeuden myöntämisharkinnassa. Oikeusministeriö toteaa, että hankkeen

sallittavuusharkinnassa on kyse eri asiasta kuin hankkeen tarvitseman käyttöoikeuden myöntämisharkinnassa, vaikka hankkeen toteuttaminen vaatiikin molempien edellytysten täyttymisen. Yleisen tarpeen vaatimus käyttöoikeuden perustamisharkinnassa vesilain 2 luvun 13 a §:n mukaisiin tilanteisiin, jossa kyse on valtiosääntöoikeudellisesta pakkolunastuksesta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan yleistä tarvetta tulisi arvioida yhteiskunnan kannalta erilaiset intressit huomioon ottaen ja yhteensovittaen, punniten tapauskohtaisesti erilaisille intresseille annettava painoarvo.

Energiateollisuus esittää ilmoituksenvaraisten hankkeiden piirin laajentamista siten, että se käsittäisi 2 luvun 5 a §:n 1 momentissa ehdotetun valtaväylän alituksen sijaan kaikki vesialueen alitukset. Ilmoitusmenettelyn käyttöalan laajentamisen kannalta on kuitenkin olennaista se, voidaanko hankkeen edellyttämä käyttöoikeus järjestää muulla tavoin kuin viranomaisen tapauskohtaisella harkinnalla ja millaisia hankkeen vaikutukset ovat. Ilmoitusmenettelyn piiriin tässä vaiheessa esitetyt hankkeet ovat laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan selkeäpiirteisiä. Vesialueille sijoitettavat johdot muodostavat vaikutuksiltaan ja käyttöoikeustarpeeltaan huomattavasti vaihtelevamman joukon hankkeita. Näiden osalta tapauskohtaiselle ohjaukselle olisi todennäköisesti huomattavasti useammin tarvetta kuin nyt esitettyjen hankkeiden osalta.

Energiateollisuus toteaa, että lainvalmisteluasiakirjoista tulisi ilmetä, että 2 luvun 13 §:n 3 momentin säännökset ovat oikeusharkintaisista. Oikeusministeriön käsityksen mukaan asia on siten selvä, että siitä on tarpeetonta sisällyttää kirjausta valiokunnan mietintöön. Energiateollisuuden lausunnossa esitetyt huomautukset eivät oikeusministeriön käsityksen mukaan anna aihetta säännösten tarkistamiseen.

Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK ry kiinnittää lausunnossaan huomiota haittojen ja vahinkojen arviointikriteereiden tulkinnanvaraisuuteen keskivedenkorkeuden nostohankkeissa. Oikeusministeriö tunnistaa ongelman, mutta kriteereiden täsmentäminen säännöstasolla voisi osoittautua huomattavan haastavaksi. Tilanteiden erilaisuudesta johtuen täsmälliset kriteerit, kuten ennalta määrätyt tai pinta-alaan suhteutetut raja-arvot taikka maankäyttömuotoon sidotut lopputulemat, johtavat käytännön tilanteita silmällä pitäen jäykkään järjestelmään. Pinta-alaltaan vähäinen käytönrajoitus rakennuspaikan alueella tai vaikkapa peltoalueella saattaa olla katsottavissa perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaiseksi rajoitukseksi. Vastaavasti metsätalousmaahan kohdistuva rajoitus saattaa muodostua perustuslain 15 §:n 2 momentissa tarkoitetuksi valtiosääntöoikeudelliseksi pakkolunastukseksi. Riittävän liikkumavaran saavuttaminen edellyttää joustavien oikeusnormien käyttämistä, joita tulee soveltaa perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti perustuslain 15 §:n vaatimukset huomioon ottavalla tavalla.

MTK lisäksi nostanut lausunnossaan esille maalämmön hyödyntämiseen liittyviä sääntelyn kehittämismahdollisuuksia. Lausunnossa esitetty ehdotus sääntelyn keventämisestä energiamuodon käyttämisen tehostamiseksi on sellainen, että sitä ei voida käsitellä tässä yhteydessä.

Suomen luonnonsuojeluliitto esittää lausunnossaan harkittavaksi 2 luvun 13 a §:n luettelon 2 kohdan tarkistamista siten, että esimerkiksi erilaisten vesistönkunnostushankkeiden, kalataloudellisten toimenpiteiden tai EU:n vesipuitedirektiivin edellyttämän vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarpeellisten toimien merkittävyydestä yleisen tarpeen kannalta ei syntyisi epäselvyyttä. Oikeusministeriö viittaa tältä osin edellä maa- ja metsätalousministeriön lausunnosta esitettyyn.

Luonnonsuojeluliitto kiinnittää huomiota myös 8 luvun 5 §:n perusteluihin siltä osin asiassa on kyse pienvesivoiman merkityksen arvioinnista energiahuollon turvaamisen näkökulmasta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan myös pienillä vesivoimalaitoksilla voi olla merkitystä energiahuollon turvaamisen kannalta erityisesti säätömahdollisuutensa vuoksi, edellyttäen että lupa sallii lyhytaikaissäännöstelyn. Se, mikä merkitys vesivoimahankkeella katsotaan olevan, jää tapauskohtaisesti harkittavaksi. Vesivoimalaitosten osalta käyttöoikeusharkintaa luontevampi menettely erisuuntaisten intressien yhteensovittamiselle on kuitenkin lupamenettely. Viimeaikaisessa oikeuskäytännössä kalataloudelliset intressit ovat saaneet varsin huomattavan painoarvon. Vaasan hallinto-oikeus on esimerkiksi vuosina 2013 ja 2016 hylännyt voimalaitoksen rakentamista koskevia lupahakemuksia muun muassa niiden kalakannoille aiheutuvien haitallisten vaikutusten vuoksi.

Luonnonsuojeluliitto on esittänyt myös voimaantulosäännöksen 4 momentin poistamista, joka mahdollistaa poikkeuksen yleisen tarpeen vaatimuksesta aiemman lainsäädännön nojalla luvan saaneiden vesivoimalaitosten osalta. Säännöksessä tarkoitetut tilanteet ovat sellaisia, joissa voimalaitos on mahdollisesti jo vuosikymmeniä sitten rakennettu jokeen ja johon rajoittuva maankäyttö on sittemmin mukautunut. Käyttöoikeuden häviäminen tässä tapauksessa merkitsisi sitä, että hankkeesta vastaavalla ei olisi enää oikeutta hyödyntää vesivoimaa, vaan tämä tulisi juoksuttaa koneistojen ohitse. Kuitenkin hankkeesta vastaavan tulisi edelleen huolehtia rakenteiden kunnossapidosta ja lupamääräysten edellyttämästä säännöstelystä ja juoksutuksesta. Hankkeesta vastaavalla tuskin on tämänkaltaisessa tilanteessa intressiä vastata hankkeen velvoitteista ilman hankkeesta saatavaa hyötyä ainakaan pidempää aikaa. Jos vesivoimalaitoksen omistusjärjestelyt eivät ole mahdollisia, saattaa hankkeesta luopuminen muodostua realistiseksi vaihtoehdoksi. Epäselvää on, kuinka pitkälle meneviä määräyksiä vedenjuoksutusta ja vedenkorkeutta koskevista velvoitteista voitaisiin enää tässä tilanteessa osoittaa hankkeesta vastaavan vastattavaksi ja mikä taho tällaisessa tilanteissa ottaisi vastatakseen säännöstelyn kustannuksista.